YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI TO‘LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI 32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME’YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI 42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich

TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARNING ROLI 47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO‘LOVLAR TIZIMI TAHLILI 53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolniyazov Murodbek Madiyarovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O‘ZGARISHLAR 59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi

MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN’IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI 64
Namazov Gafur Shokulovich

BALIQCHILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O‘RNI 69
Beglayev Uchqun Xurramovich

KAMBAG‘ALLIK FENOMENINING IJTIMOIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI 75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO‘NALISHLARI 81
Artikova R.A.

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO‘LASH QOBILIYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG‘INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA’SIRI 88
Ibragimov G‘anijon G‘ayratovich

STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN 93
Axliddin Aropitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich

РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ 99
Айматова Фарида Хуразовна

KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 107
Shukurillaev Jahongir Botir o‘g‘li

DEHQON XO‘JALIKLARINI MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR 113
Xakimov Zafar Ibragimovich

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 124
Muhammadieva Nodira

SUN’IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA) 131
Santjar Abdumurodovich Sattorov

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI 139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI 144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna

MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOYILLARI VA MEXANIZMLARI 152
Alikulov Samar Abdurashidovich

TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI 159
Karimova Shaxnoza Uktamovna

RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI 165
Ruziyeva Barno Yadgarovna

TIJORAT BANKLARIDA CHAKANA TO'LOV XIZMATLARINI RAQAMLI MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH 168
Maxmudov Boburbek Axmedjan o'g'li

ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ 172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович

MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 177
Matmuratova Nasiba Azatovna

OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI 181
Pulatov Abdulla

INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI 185
Nazarov Aziz Avazovich

ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ 190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна

IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI 197
Omonova Nafisa Qahramon qizi

MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION 200
Ahrorova Asila

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI 207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna

INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI 212
Tursunov Rasul Tairovich

ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ 218
Эргашева Феруза Насруллаевна

ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN 226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna

THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY 231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi

O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI 238
Saodat Sadriddinova

OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH 243
Saida Xabibullayeva

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН........ 247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO‘RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH........ 252
Kudratova Iroda Turdibayevna

QISHLOQ XO‘JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI........ 257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich

FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI........ 260
Sottarov Abduvali Umirqulovich

BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O‘RNI........ 266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH........ 272
Rahmanova Sitora Bahodir qizi

SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI........ 277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich

IQTISODIY O‘SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH........ 283
Turopova Nigora Xolmurod qizi

IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH

Turopova Nigora Xolmurod qizi
Termiz davlat universiteti o'qituvchisi, i.f.f.n. (PhD)
E-mail: nturopova92@tersu.uz
ORCID: 0009-0009-5789-1207

Annotatsiya. Ushbu maqolada mintaqaviy iqtisodiy o'sish drayverlarini rivojlantirish jarayonida yuzaga keladigan moliyaviy xavflarni baholash va boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillari, moliyaviy xavflarning turlari hamda ularning iqtisodiy o'sishga ta'siri o'rganilgan. Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi analitik modellar moliyaviy xavflarni aniqlash va prognozlashda samarali vosita bo'lishi mumkinligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, mintaqaviy iqtisodiyot, iqtisodiy o'sish drayverlari, moliyaviy xavflar, risklarni boshqarish, investitsiyalar, iqtisodiy barqarorlik.

Abstract. This paper analyzes the possibilities of using artificial intelligence technologies in assessing and managing financial risks during the development of regional economic growth drivers. The study examines the main factors of regional economic development, the types of financial risks, and their impact on economic growth. It is also substantiated that analytical models based on artificial intelligence can serve as effective tools for identifying and forecasting financial risks.

Key words: artificial intelligence, regional economy, economic growth drivers, financial risks, risk management, investments, economic stability.

Аннотация. В данной статье анализируются возможности использования технологий искусственного интеллекта при оценке и управлении финансовыми рисками в процессе развития драйверов регионального экономического роста. Рассматриваются основные факторы регионального экономического развития, виды финансовых рисков и их влияние на экономический рост. Обосновано, что аналитические модели на основе искусственного интеллекта могут служить эффективным инструментом для выявления и прогнозирования финансовых рисков.

Ключевые слова: искусственный интеллект, региональная экономика, драйверы экономического роста, финансовые риски, управление рисками, инвестиции, экономическая устойчивость.

KIRISH

Globallashuv va iqtisodiy integratsiya jarayonlari jadallashib borayotgan hozirgi davrda mintaqalarning barqaror va muvozanatli rivojlanishi milliy iqtisodiyot o'sish sur'atlarini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Chunki mamlakat iqtisodiy salohiyati, avvalo, uning hududlaridagi iqtisodiy faollik darajasi, ishlab chiqarish quvvatlari hamda resurslardan foydalanish samaradorligi bilan belgilanadi. Shu bois mintaqaviy rivojlanish masalasi iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Mintaqaviy iqtisodiy o'sish mamlakat iqtisodiy rivojlanishining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Hududlarning iqtisodiy salohiyati, ishlab chiqarish resurslari, investitsion faolligi hamda infratuzilma rivoji iqtisodiy o'sishning asosiy omillari sifatida qaraladi. Shu bilan birga, iqtisodiy o'sish jarayonida turli moliyaviy xavflarning yuzaga kelishi ham ehtimoldan xoli emas.

Moliyaviy xavflar investitsiya jarayonlarining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi, iqtisodiy barqarorlikni pasaytirishi hamda iqtisodiy rivojlanish sur'atlarini sekinlashtirishi mumkin. Shu sababli moliyaviy xavflarni o'z vaqtida aniqlash, baholash va samarali boshqarish muhim ilmiy va amaliy vazifalardan biri hisoblanadi.

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida ushbu muammoni hal etishda sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So‘nggi ilmiy tadqiqotlar sun’iy intellekt (SI) texnologiyalarining hududiy iqtisodiy o‘sish hamda moliyaviy risklarni boshqarish jarayonlariga integratsiyasi strategik ahamiyat kasb etishini ko‘rsatmoqda. SI texnologiyalari moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, kredit va operatsion risklarni aniqlash hamda investitsiya jarayonlaridagi noaniqliklarni baholashda yuqori aniqlik va samaradorlikni ta’minlaydi.

Xususan, Aliqul Erdonayev o‘z tadqiqotida SI vositalarining raqamli bank xizmatlarida kredit risklari va firibgarlik holatlarini aniqlashdagi qo‘llanilishini tahlil qilgan bo‘lib, ushbu yondashuv moliyaviy risklarni kamaytirish va boshqarishning amaliy mexanizmlarini yoritib beradi[1].

Munisxon Isoqulova SI texnologiyalarining investitsion jarayonlarda xavflarni prognozlash va barqaror moliyalashtirishdagi rolini o‘rganib, ularning investitsiya risklarini oldindan aniqlash va samarali boshqarishda innovatsion imkoniyatlar yaratishini asoslab bergan[2].

Farhod Uzoqovning tadqiqotida SI texnologiyalarining hududiy iqtisodiy ko‘rsatkichlarni bashorat qilish hamda boshqaruv mexanizmlarini mustahkamlashdagi yondashuvlari tahlil qilingan bo‘lib, bu esa moliyaviy risklarni kompleks baholash imkonini beradi[3].

Xalqaro miqyosda Gulbakhor Bakoeva sun’iy intellekt asosidagi predictive analytics (oldindan bashorat qilish) va mashinaviy o‘rganish algoritmlari yordamida moliyaviy institutlarda kredit riski, bozor o‘zgaruvchanligi hamda firibgarlik holatlarini aniqlash imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslab bergan[4].

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar sun’iy intellekt texnologiyalarining moliyaviy risklarni aniqlash, baholash va boshqarish jarayonlarini sezilarli darajada takomillashtirishini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, ushbu texnologiyalar hududiy iqtisodiy o‘sish drayverlarini shakllantirishda ilmiy asoslangan qarorlar qabul qilishga xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

- iqtisodiy-statistik tahlil;
- taqqoslash usuli;
- tizimli yondashuv;
- iqtisodiy-matematik modellashtirish;
- sun’iy intellekt asosidagi prognozlash usullari.

Mazkur metodlar yordamida mintaqaviy iqtisodiy o‘sish drayverlari va moliyaviy xavflar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik kompleks tarzda tahlil qilindi. Shuningdek, moliyaviy xavflarni aniqlash va prognozlash jarayonida sun’iy intellekt algoritmlarining qo‘llanish imkoniyatlari chuqur o‘rganildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy raqamli iqtisodiyot sharoitida sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish iqtisodiy jarayonlarni boshqarish samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Ayniqsa, mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish jarayonida yuzaga keladigan moliyaviy xavflarni aniqlash, tahlil qilish va prognozlashda sun’iy intellekt muhim analitik vosita sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Mintaqaviy iqtisodiy o‘sish drayverlari sifatida investitsiyalar, sanoat ishlab chiqarishi, xizmatlar sohasi, innovatsion faoliyat hamda eksport salohiyati muhim o‘rin egallaydi. Mazkur omillarning samarali rivojlanishi hudud iqtisodiyotining barqaror o‘sishini ta’minlaydi. Biroq ushbu jarayonda investitsiya xavfi, kredit xavfi, inflyatsiya xavfi, valyuta xavfi hamda likvidlik xavfi kabi moliyaviy risklarning yuzaga kelishi ehtimoli mavjud.

O‘tkazilgan tahlillar natijalari shuni ko‘rsatadiki, moliyaviy xavflarni samarali boshqarish iqtisodiy o‘sish barqarorligini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, sun’iy intellekt asosidagi analitik tizimlar katta hajmdagi iqtisodiy ma’lumotlarni tezkor qayta ishlash va aniq prognozlash imkonini beradi.

---

1 Erdonayev, A. (2025). Raqamli bank xizmatlarida sun’iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari. Green Economy and Development.
2 Isoqulova, M. (2025). Yashil moliyalashtirishda sun’iy intellekt texnologiyalarining roli: imkoniyatlar va xavflar tahlili. Green Economy and Development.
3 Uzoqov, F. (2025). Sun’iy intellekt va raqamli iqtisodiyotning rivojlanish yo‘nalishlari. Green Economy and Development, 3(10).
4 Bakoeva, G. L., Otegen, A., Kenzhegulova, G., & Karacsony, P. (2025). Artificial intelligence-based risk management for the banking sector: Impact and challenges. Journal of Economic Research & Business Administration, 152(2), 35–51.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy iqtisodiyot sharoitida sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish jarayonlarini samarali boshqarish imkonini kengaytiradi. Sun’iy intellekt tizimlari iqtisodiy jarayonlarni chuqur tahlil qilish, moliyaviy xavflarni aniqlash va baholash hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Shuningdek, moliyaviy xavflarni aniqlash va baholash jarayoniga sun’iy intellekt asosidagi modellarni joriy etish iqtisodiy qarorlar qabul qilish samaradorligini oshiradi hamda investitsiya jarayonlarini yanada barqarorlashtiradi (1-jadval).

1-jadval. Sun’iy intellektdan foydalanishning moliyaviy xavflarni boshqarishdagi afzalliklari[5]

Yo‘nalish	Natija
Ma’lumotlarni tahlil qilish	Katta hajmdagi iqtisodiy ma’lumotlarni tezkor qayta ishlash
Prognozlash	Moliyaviy xavflarni oldindan aniqlash
Qaror qabul qilish	Strategik boshqaruv samaradorligini oshirish
Risk monitoringi	Xavflarni doimiy nazorat qilish imkoniyati

Yuqoridagi 1-jadvalda keltirilganidek, sun’iy intellekt texnologiyalari katta hajmdagi iqtisodiy va moliyaviy ma’lumotlarni tezkor tahlil qilish imkoniyatiga ega bo‘lib, moliyaviy xavflarni aniqlash, prognozlash, ma’lumotlarni qayta ishlash hamda risklarni baholash jarayonlarining aniqligini oshiradi. Masalan, sun’iy intellekt algoritmlari yordamida iqtisodiy ko‘rsatkichlar dinamikasi tahlil qilinadi va investitsiya xavfi, kredit xavfi, inflyatsiya xavfi, valyuta xavfi hamda likvidlik xavfi kabi moliyaviy risklar bo‘yicha kelgusidagi holatlarni prognozlash imkoniyati yaratiladi. Bu esa iqtisodiy boshqaruv jarayonida ilmiy asoslangan qarorlar qabul qilishga xizmat qiladi.

Natijada, sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni boshqarishda yangi imkoniyatlar yaratadi. Xususan, iqtisodiy jarayonlarni chuqur tahlil qilish, moliyaviy xavflarni prognozlash hamda strategik boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonlarining samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Shu sababli mintaqaviy iqtisodiy siyosatda sun’iy intellekt asosidagi analitik tizimlarni joriy etish iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, mintaqaviy iqtisodiy o‘sish drayverlarini samarali rivojlantirishda moliyaviy xavflarni baholash va boshqarish muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish moliyaviy xavflarni aniqlash, tahlil qilish va prognozlash jarayonlarining samaradorligini oshiradi. Bu esa hudud iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, sun’iy intellekt asosidagi analitik tizimlar iqtisodiy ma’lumotlar bazasini kompleks tahlil qilish orqali moliyaviy xavflarning yuzaga kelish ehtimolini oldindan aniqlash imkonini beradi. Bu esa investitsiya loyihalarining samaradorligini oshirish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish hamda hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Turopova, N. X. (2023). O‘zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o‘ziga xos xususiyatlari. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot jurnali, № 11–12, 387-bet.
2. Porter, M. (1990). The Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press.
3. Samuelson, P. A., & Nordhaus, W. D. (2010). Economics. New York: McGraw-Hill.
4. Todaro, M. P., & Smith, S. C. (2012). Economic Development. Boston: Pearson.
5. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlari.
6. Raqamli iqtisodiyot va sun’iy intellekt bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar.

5 Muallif ishlanmasi.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 4

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz